

Poučna slikanica Miška Mica v arhivu

Educational Picture Book Miška Mica v arhivu

Nataša Markič

Izvleček

Članek predstavlja primer ure KIZ, kjer sta si roko podali promocija branja in uporaba IKT-ja. Povezovalni člen je bila poučna slikanica z naslovom *Miška Mica v arhivu*. Ura je bila izvedena v oddelku OŠ PP NIS, ki ga obiskujejo učenci s posebnimi potrebami. V uvodnem delu je pogovor stekel na temo, kaj preučuje zgodovina, kakšne vire uporablja in kje so ti shranjeni. Razmišljali so, kje bi dobili podatke o zgodovini šole. Pri tem so navajali tako učbenik kot uporabo računalnika za dostop do spletnih strani, spraševanje starejših in obisk muzeja. Na svoje presenečenje so s pomočjo prebrane zgodbe spoznali šolski arhiv, njegov prostor in vsebino.

UDK 027.8

Ključne besede

šolska knjižnica, KIZ, zgodovina, OŠPP NIS, kronika, arhiv, informacije, IKT, branje

Abstract

This article presents an example of a Library and Information Knowledge lesson where reading promotion and ICT use went hand in hand. The common thread was the educational picture book entitled *Miška Mica v arhivu* [Mica the Mouse in an Archive]. The lesson was carried out in a primary school class with a special programme and lower educational standard, attended by pupils with special needs. In the introductory part, we talked about what history studies, which sources it uses, and where these are kept. The pupils thought about where they could get information about the school's history. They suggested a textbook, using the computer to access websites, asking older people, and visiting a museum. To their surprise, the story they read helped them to get to know the school archive, its premises and contents.

Keywords

school library, Library and Information Knowledge, history, primary school with a special programme and lower educational standard, chronicle, archive, information, ICT, reading

UVOD

Na OŠ Danila Lokarja Ajdovščina je tudi oddelek, kjer izvajamo osnovnošolski program z nižjim izobrazbenim standardom¹ za učence s posebnimi potrebami.² Kot šolska knjižničarka tudi tu izvajam predpisane ure knjižničnega informacijskega znanja (v nadaljevanju KIZ), ki so učencem prilagojene glede na njihove sposobnosti in spretnosti. Učence med drugim seznanjam s knjižnimi novostmi, ki so primerne njihovi stopnji branja in razumevanju prebranega. Preizkusijo se v abecednem iskanju gradiv, predvsem slikanic in ljudskih pravljic. Skozi zgodbe jim predstavljam pomembne slovenske ustvarjalce, med njimi pisatelja Franceta Bevka, utemeljitelja slovenskega knjižnega jezika Primoža Trubarja, največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerena ter pomembnost spominskih dni v povezavi z njimi. Preko privlačne pravljice Čarovnica Mica in severna zvezda ali *Pika Nogavička doživi brodolom* spoznajo pravljico na različnih medijih. Z učenci OŠPP NIS³ rešujem posamezne vsebinske sklope MEGA kviza, ki se navezujejo na likovno umetnost, gospodinjstvo, zgodovino, naravoslovje in slovenščino, kjer potem še dodatno poustvarjajo na posamezne teme. Sedmošolci so vključeni v nacionalni projekt *Rastem s knjigo* in skupaj z učenci 7. razreda matične šole vsako leto obišejo nam najbližjo splošno knjižnico. Tam se seznanijo tudi z virtualno knjižnico COBISS. Iskanje

informacij nadgradimo v šolski knjižnici, kjer jim prikažemo uporabo IKT-ja in iskanje po virtualni knjižnici, katere polnopravni član je tudi naša knjižnica.

V posameznem šolskem letu potekajo že ustaljene ure medpredmetnih povezav med šolsko knjižnico in predmetnimi področji v okviru pouka, ko se izvajajo t. i. ure KIZ. V takšnih urah predvsem na oddelku OŠ PP NIS v zadnjem triletju kombiniram promocijo in spodbujanje branja z informacijskim opismenjenjem.

PROMOCIJA BRANJA IN UPORABA IKT-JA V ODDELKU OŠ PP NIS

Devetega junija arhivi po vsem svetu obeležujejo mednarodni arhivski dan. Učenci, ki obiskujejo 7. razred OŠ PP NIS, so v sklopu ure zgodovine najprej ponovili, kaj so spoznali in se naučili pri tem predmetu. Potem pa je bila ura namenjena iskanju informacij.

Pred zaposlenimi na OŠ Danila Lokarja Ajdovščina je bila tudi selitev v nove prostore in vsi smo bili zaposleni z iskanjem informacij o zgodovini šole v kraju. Na temelju te konkretne potrebe smo uro začeli z iskanjem odgovorov na zastavljeno vprašanje. To se je glasilo: »Kje lahko dobimo, poiščemo informacije oz. kdo nam jih lahko posreduje?« Učenci so poskušali čim bolj samostojno, občasno pa tudi s pomočjo podvprašanj nanizati čim širšo paletu možnih odgovorov. Med njimi so bili naslednji:

- Informacije lahko dobimo v knjižnici, tako da sami iščemo knjige po policah ali pa vprašamo knjižničarko.
- Uporabimo računalnik, knjige iščemo po Cobissu,⁴ preostale informacije prek svetovnega spleta oz. iskalnika Google⁵ s pomočjo besed (mislili so ključne besede oz. predmetne oznake).
- V roke vzamemo učbenik zgodovine.
- Morda lahko koga, ki je obiskoval to šolo, pokličemo po telefonu.

4 COBISS je oznaka za virtualno knjižnico, ki omogoča vzajemno uporabo bibliografsko-kataložno bazo podatkov.

5 Google je ameriško podjetje, ustanovljeno leta 1998, njegova najbolj znana izdelka sta istoimenski spletni iskalnik Google in spletni brskalnik Google Chrome.

1 V izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo so usmerjeni otroci s posebnimi potrebami, za katere komisije za usmerjanje ocenijo, da imajo takšne razvojne in učne zmožnosti, da bodo predvidoma s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo dosegli vsaj minimalne cilje oz. standarde znanja, določene v učnih načrtih za vse predmete v predmetniku osnovne šole za razred, v katerega se vključujejo. Dostopno na spletnem naslovu: http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_predsolsko_vzgojo_in_osnovno_solstvo/izobrazevanje_otrok_s_osebni_mi_potrebami/ [27. 2. 2017][16:20].

2 Med učence s posebnimi potrebami sodijo otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, slepi in slabovidni otroci, gluhi in naglušni otroci, otroci z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirani otroci, dolgotrajno bolni otroci in otroci z motnjami vedenja in osebnosti. Dostopno na spletnem naslovu: http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_predsolsko_vzgojo_in_osnovno_solstvo/izobrazevanje_otrok_s_osebni_mi_potrebami/ [27. 2. 2017][16:26].

3 OŠ PP NIS pomeni osnovnošolski program z nižjim izobrazbenim standardom.

- Se obrnemo na starše, sosede, upokojene učitelje in druge delavce šole.
- Se odpravimo v kakšno ustanovo (muzej, galerijo, splošno knjižnico, morda v knjigar- no ...).
- Dodala sem še uporabo šolske kronike in obisk arhiva.

Nadaljevalo se je z razmišljanjem in vprašanji, kje bi dobili podatke o starosti šole, kako je potekal pouk nekoč, kdo so bili učitelji, ki so poučevali na šoli, koliko časa, katere predmete so imeli učenci na urniku in koliko ur pouka dnevno so imeli, kaj vse so ocenjevali ... Učenci so dobro razmišljali in povezali predhodno navedene odgovore. Tako bi lahko podatke povedali starejši občani, starši ali stari starši, sorodniki, že upokojeni učitelji, lahko bi jih dobili z brskanjem po knjigah, na spletu ... v kroniki in tudi v arhivu. Kaj je kronika in kaj je arhiv? SSKJ⁶ razlaga: **krónika** -e ž (ó) *obširnejši zapis pomembnejših dogodkov po zaporedju dogajanja*; in **arhív** -a m (i) *zbirka listin in dokumentov, ki imajo vrednost kot zgodovinsko gradivo*:

Kako bi si lahko pomagali pri tem delu z uporabo računalnika (mislili smo na svetovni splet oz. iskalnik Google in COBISS – virtualno knjižnico)? S skupnimi močmi so povedali, da bi morali v iskalna polja (enega ali drugega iskalnika) oz. v prazne prostorčke vpisati besede, ki nas zanimajo, npr. šola, zgodovina, Ajdovščina. Mogoče bi morali iskati še bolj natančno ali pa širše po šolskem letu ali učitelju in pregledati življenjepis javnih oseb, ki so delovale v našem kraju (zdravnik in pisatelj Danilo Lokar, ustanovitelj splošne knjižnice Karl Lavrič, slikar Venó Pilon ...).

Po tej uvodni motivaciji je sledilo branje poučne pravljice z naslovom *Miška Mica v arhivu*.

Učenci, ki so vpisani na OŠ PP NIS, ne marajo brati, berejo počasi, težko, nerazločno, z odporom. Prav tako ne posegajo po leposlovju, ki je na policah, ki ima oznake višjih starostnih stopenj (P-pionirji in M-mladina). Zelo radi imajo poučne knjige o živalih, strojih in poklicih, zato sem izkoristila priložnost in jim prebrala poučno knjigo, v kateri nastopa miška.

6 SSKJ je kratica za Slovar slovenskega knjižnega jezika; http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=arhiv&hs=1.

Slika 1: Naslovnica knjige *Miška Mica v arhivu*

Tako sem jim poskušala približati svet branja in jim odprla svetove, ki jih sicer ne bi spoznali. Namreč, ko beremo ali pa vsaj natančno, zbrano poslušamo, se učimo novih besed, knjižnega jezika, bogatimo besedišče in pridobivamo znanje o okolju. Kot šolska knjižničarka se zavedam, da z branjem raznolike literature tudi v učencih s posebnimi potrebami spodbujam pozitiven odnos do branja, knjig, jezika; hkrati pa jih s skupnim branjem usmerjam k vseživljenjskemu razvoju, učenju (povzeto po Pomen branja otrokom).

Branje koristi vsem otrokom. To se kaže na različnih področjih, saj spodbuja otrokov, učenčev čustveni in intelektualni razvoj (povzeto po Pomen branja za čustveni in miselni razvoj otroka).

Branje pravljic in drugega leposlovja učence opremi za estetsko doživljanje književnosti, medtem ko jih uporaba poučne literature navaja na knjigo kot vir informacij in znanja (povzeto po Jamnik, 2012).

Vse to sem bolj ali manj uspešno združila v omenjeni poučni pravljici.

Njeno vsebino so s pomočjo podvprašanj in ilustracij iz knjige s skupnimi močmi zadovo-

ljivo obnovili (Slika 2). Ob tem smo ponovili ali razložili posamezne pojme, kot so: zgodovinski viri in vrste virov, kje hranimo vire in kaj je arhiv, kronika, kaj je listina ipd.

Slika 2: Obnova zgodbe s pomočjo ilustracij iz knjige

Ker si učenci, ki obiskujejo OŠ PP NIS, teže zapomnijo stvari, ki so bolj abstraktne, sem se domislila presenečenja. Odpeljala sem jih do poslovne sekretarke šole, ki skrbi za šolski arhiv. Na veliko presenečenje učencev nas je vse skupaj odpeljala v šolski arhiv, ki so ga prvič videli in obiskali (slika 3). Občudovali so zatemnjen prostor, ki je bil napolnjen s posebnim vonjem po starem papirju in na policah do stropa založen s posebnimi arhivskimi škatlami. V prostoru so opazili tudi gasilni aparat in šibkejšo svetlobo, ki ni dobro osvetljevala prostora. Ugotovili so tudi, da je prostor neogrevan in okno zatemnjeno.

Slika 3: Obisk šolskega arhiva

Po ogledu so postavljali zanimiva vprašanja: kakšne dokumente hrani šola, od kdaj, ali je to obvezno in koliko časa, kam gredo kasneje dokumenti. Poslovna sekretarka jim je povedala, da urejene popise po določenem času pošlje v Pokrajinski muzej v Novi Gorici.

Na spletni strani so učenci vsak zase poiskali še omenjeno institucijo, si ogledali njeno stavbo in skupaj smo prebrali še nekaj zanimivosti o njihovem delu. Pri tem sem učence opozorila, da se v Arhiv ne moremo kar odpraviti. Vedeti moramo, kdaj je odprt za obiske, ki so najavljeni (ali telefonsko ali prek elektronske pošte), zaposleni naj bi vedeli, kdo smo in kaj želimo od njih zvedeti. Le tako se lahko ustrezno pripravijo na naš obisk in zadovoljijo naša pričakovanja in vedoželjnost.

Danes pri pouku tudi na oddelku OŠPP NIS uporabljamo računalnike in druge informacijsko-komunikacijske tehnologije, ker naj bi se učenje tudi za te učence poenostavilo, postalo zanimivejše, učinkovitejše ter samostojnejše (Vodenje, 2006, str. 11).

SKLEP

Vsi učenci, tudi učenci s posebnimi potrebami, ki obiskujejo OŠ PP NIS, so lahko uspešni. Pri tej uri so bili. Dokaz za to je tudi opravljena domača naloga, kjer so vsak zase glede na svoje sposobnosti in zmožnosti izpolnili delovni list (Slika 4).

Slika 4: Delovni list z vprašanjem Kje iščemo podatke?

Glede na odziv sodelujočih učencev in zadovoljstvo njihove učiteljice bomo takšno obliko

medpredmetne povezave v naslednjih letih ponovili. Pri tem pa bodo dobrodošle tudi pripombe, ki so bile zabeležene ob izvajanju te ure, saj jih bomo upoštevali ob naslednjih ponovitvah.

Miška Mica, glavna junakinja iz slikanice, je postala tem učencem navdih za učenje zgodovine. ●

Viri in literatura

Budna Kodrič, N., Pešak Mikec, B. (2010). *Miška Mica v arhivu*. Ljubljana: Založba Morfem.

Jamnik, T. (2012). Spodbujanje družinskega branja v vrtcu. Delovno gradivo za seminar PBZ, 3. februar 2012, Ljubljana. Dostopno na spletnem naslovu: http://www.bralnaznacka.si/upload/13292209334f3a4d4522f32_Druzinsko_branje.doc (27. 2. 2017).

Pomen branja otrokom. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.rusevec.com/zgodbe-petelina-ru%C5%A1ka/42-ru%C5%A1kov-svet/260->

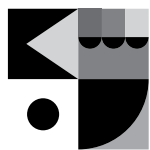
[pomen-branja-otrokom.html](http://www.rusevec.com/zgodbe-petelina-ru%C5%A1ka/42-ru%C5%A1kov-svet/260-pomen-branja-otrokom.html) (27. 2. 2017).

Pomen branja za čustveni in miselni razvoj otroka. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.mamazofa.org/dogodki/dogodek-743-pravljica-za-lahko-noc-pomen-branja-knjig-za-otroke> (27. 2. 2017).

Vodenje za spodbujanje informacijsko-komunikacijske tehnologije na šolah (2006). Ljubljana: Šola za ravnatelje. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.solazaravnatelje.si/ISBN/961-6637-04-5.pdf> (27. 2. 2017).

NATAŠA MARKIČ, dipl. geograf. in dipl. etnol. in kult. antropol., šolska knjižničarka na OŠ Danila Lokarja Ajdovščina
Naslov: OŠ Danila Lokarja Ajdovščina, Cesta 5. maja 15, 5270 Ajdovščina
E-naslov: knjiznica.os-dl@guest.arnes.si

**Kulturni
bazar**
2018

5. aprila 2018

v Cankarjevem domu v Ljubljani

DVORANA M1

11.00–12.30

USTVARJALNO POUČEVANJE DRAMATIKE — CANKAR V STRIPU, GLEDALIŠKA DELAVNICA

Izvajata: Slovenski gledališki inštitut

Dramatika je več kot le literarna zvrst, saj je dramsko besedilo na prvem mestu uprizoritvena predloga ter namenjeno, da skozi govor, igro in druga umetniška izrazila zaživi. Ena izmed mogočih, sodobnih uprizoritvenih oblik je lahko tudi strip, ki v svoji naravi združuje napisano besedo z vizualno podobo. V okviru projekta Cankar v stripu so tudi Hlapci našli svojo upodobitev pod peresom pisatelja Andreja Rozmana Roze in ilustratorja Damijana Stepančiča. Na delavnici bodo udeleženci ustvarjalno spoznali, kako lahko Cankarjeva dramatika postane tudi mladim bolj dostopna. S pomočjo stripa in z gledališkimi vajami bodo knjižni liki oživel.